

บทความที่ : **10**
Article :

การพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่ม
จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

Revenue Self-Reliant of Local Administrative
Organizations in Mid North-Eastern
Provincial Cluster

อาทิตย์ ผดุงเดช* และวีระกุล ชายผา*

Arthit Phadungdech* and Weerakul Chaiphar*

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น [Faculty of Humanities & Social Sciences, Khon Kaen University]; Corresponding author e-mail: arthit_pdd@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในช่วงปี 2555 - 2559 โดยการใช้ดัชนีการพึ่งพาตนเองตนเองทางด้านรายได้เป็นตัวชี้วัด ผลจากการศึกษาพบว่า ในกรณีขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาพรวมจะมีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ประมาณร้อยละ 2.5 ขณะที่เทศบาลตำบลจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.6 เทศบาลเมืองจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ส่วนเทศบาลนครอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10.7 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล โดยแนวโน้มในภาพรวมที่สำคัญ คือ การพึ่งพาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงขึ้นต่อเนื่อง ในช่วงปี 2555-2558 และลดลงในปี 2559 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทและแต่ละจังหวัดจะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นในการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการศึกษาความสามารถความแตกต่างกันและแนวทางในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในประเภทเดียวกันและประเภทที่ต่างกันต่อไป

คำสำคัญ: การพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

Abstract

This study purposes to consider revenue self-reliant of local administrative organizations in Mid North-Eastern Provincial Cluster during 2012-2016. This study uses self-reliant index as indicator. The result shows that in the case of Subdistrict Administration Organization, the overall self-reliance was about 2.5%.The Subdistrict Municipality is approximately 5.6%. The Town Municipality is approximately 10 percent. The City Municipality approximately 10.7%. It can be concluded that local administrative organizations have relatively low revenue self-reliant, especially the Subdistrict Administration Organization. The tendency in the overall of the self-reliance of local administrative organizations will continue to increase in 2012-2015 and decline in 2016. There are local administrative organizations in each category and each province that have prominent revenue self-reliant. These will be useful for studying the difference capability and the way to develop revenue self-reliant of the local government in the same category and the different types.

Keywords: revenue self-reliant; local administrative organizations; Mid North-Eastern Provincial Cluster

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีฐานะการคลังและการบริหารการคลังที่ดี เพื่อให้แน่ใจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ที่เพียงพอต่อหน้าที่และภารกิจที่ได้รับโอนจากส่วนกลาง หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้น้อยหรือไม่เพียงพอ จะส่งผลให้ต้องพึ่งพาหรือขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อนำมาเป็นงบประมาณรายจ่ายขององค์กรบริหารท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ และกิจกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนรายได้ของท้องถิ่น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2558: 18) เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเสมือนหน่วยการเบิกจ่ายเงินของรัฐบาลเท่านั้น ไม่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะใด ๆ แก่ประชาชนของตนเองได้อย่างแท้จริง (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2556:85) รวมถึงทำให้ไม่สามารถพัฒนางานที่เป็นนโยบายของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ทำให้พลาดโอกาสสำคัญในการหาช่องทางเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ (อัชกรณัฏ วงศ์ปรีดี และสุนทรชัย ซอব্যศ, 2560: 147-148) ซึ่งขัดกับหลักการในการกระจายอำนาจทางการคลังที่ต้องการให้ท้องถิ่นมีอิสระในการทำงาน (พรชัย สุธีระเวช, 2558: 3-14)

การถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลกลางให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นที่หมายถึงความมีอิสระในการบริหาร ที่ไม่มีความสามารถในการระดมทรัพยากรให้แก่การงบประมาณของท้องถิ่น จะไม่สามารถถูกนำไปปฏิบัติได้หากรัฐบาลท้องถิ่นไม่มีทรัพยากรทางการเงินที่เพียงพอ (Jemna, Onofrei & Elena, 2013: 50) ซึ่งความเป็นอิสระเชิงการบริหารที่ต้องพึ่งพาความเป็นอิสระทางการคลังนั้นถูกสะท้อนในการศึกษาต่าง ๆ จำนวนมาก Mosteanu and Lăcătuș (2008: 52) เชื่อว่า ความเป็นอิสระเชิงการบริหารที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเป็นอิสระทางการเงินจะทำให้สามารถเสนอการบริการระดับท้องถิ่นได้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ซึ่งต่อมานำไปสู่ช่องทางที่สำหรับทางเลือกของผู้บริโภคมากขึ้น นำไปสู่ทางแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่ (Chapman, 1999: 6) อาจสามารถกล่าวได้ว่า ความเป็นอิสระทางการเงินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นอิสระของท้องถิ่น (Jemna, Onofrei & Elena, 2013: 50)

ความเป็นอิสระทางการคลัง (Fiscal Autonomy) เกี่ยวข้องกับระดับของความมีอิสระในการตัดสินใจ (Discretion) ของรัฐบาลในระดับย่อย (Subnational Government) ในการกำหนดระดับและองค์ประกอบของงบประมาณของตนเอง (Bahl, 2008: 8) จากการศึกษาประเด็นหลักของการกระจายอำนาจนั้น การกระจายอำนาจทางการคลังถูกพิจารณาว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการบริหารท้องถิ่น (local governance) (Gomes, 2012: 387) เป็นหัวใจสำคัญของการของกระบวนการกระจายอำนาจ (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2556: 15) โดยสามารถใช้เป็นดัชนีชี้วัดถึงระดับความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจของประเทศ (ดวงมณี เลาวกุล, 2555: 12) ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นหลักด้วยกัน คือ รายได้ รายจ่าย เงินโอนระหว่างรัฐบาล และการกู้ยืม ขณะที่ความเป็นอิสระของท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถของท้องถิ่นในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นด้วยทรัพยากรของตนเอง โดยไม่ต้องกังวลจากการบังคับหรือการตรวจสอบจากรัฐบาลในระดับที่สูงกว่า ดังนั้น สามารถให้คำนิยามความเป็นอิสระทางการคลังของท้องถิ่นได้ว่า หมายถึง ความสามารถของท้องถิ่นในการตัดสินใจทางด้านรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นด้วยทรัพยากรของตนเอง โดยไม่ต้องกังวลจากการบังคับหรือการตรวจสอบจากรัฐบาลในระดับที่สูงกว่า

ในการวิเคราะห์การคลังท้องถิ่นจำเป็นต้องเริ่มต้นด้านรายได้ขององค์กรบริหารท้องถิ่น เพราะเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อจัดสรรงบประมาณรายจ่ายขององค์กรบริหารท้องถิ่น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. 2558: 18) โครงสร้างรายได้แหล่งที่มาของรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ Kelly (1999: 92) ได้สรุปว่า มีทางเลือกพื้นฐาน 5 ประการสำหรับการจัดสรรรายได้ระหว่างรัฐบาลในระดับต่างๆ คือ การจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ (independent local taxation) การจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง (centrally-assisted local taxation) การเก็บเพิ่ม (surcharge) ภาษีแบ่ง (tax sharing) และการแบ่งรายได้ทั่วไปหรือเงินอุดหนุน (general revenue sharing or grant) หรือดังที่ Mathang (2016: 1) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ คือ รายได้ที่มาจกแหล่งรายได้ของท้องถิ่นเอง (own-source revenue) ซึ่งเป็นรายได้ที่ถูกจัดเก็บโดยรัฐบาลท้องถิ่นเอง และรายได้จากภายนอก (external revenue) คือ รายได้ที่ได้มาจากรัฐบาลใน

ระดับอื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยรายได้ที่มาจากเงินโอนระหว่างรัฐบาล (intergovernmental transfers), เงินอุดหนุน (grants) และเงินจากการกู้ยืม (money from borrowing) (Mathang, 2016: 1) ในกรณีของไทยแหล่งที่มาของรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ รายได้ที่จัดเก็บเอง ภาษีแบ่งหรือรัฐจัดเก็บให้ และเงินอุดหนุน (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2558: 18)

โดยแนวทางพื้นฐานในการพัฒนาเป็นอิสระของรัฐบาลท้องถิ่นมีอยู่สองแนวทาง แนวทางหนึ่ง คือ การระดมทรัพยากรของตนเองจากชุมชนท้องถิ่นและลดการพึ่งพาทางการเงินจากรัฐบาลกลาง เป็นทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในสถานการณ์ที่ซึ่งชุมชนท้องถิ่นมีความมั่งคั่งและมีฐานรายได้ที่มีศักยภาพ แนวทางที่สองเป็นการพิจารณาการได้รับเงินโอนจากรัฐบาลกลาง ซึ่งเป็นสาเหตุให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงกิจการของท้องถิ่น จึงลดระดับความเป็นอิสระที่เป็นรัฐบาลท้องถิ่น (Katorobo, 2005: 17) ซึ่งกรณีเงินอุดหนุนของไทยมีลักษณะจำกัดความเป็นอิสระทางการคลังสูง เนื่องจากเงินอุดหนุนส่วนมากมาพร้อมกับเงื่อนไขในการใช้เงิน ในรูปแบบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อให้ท้องถิ่นดำเนินการตามวัตถุประสงค์เฉพาะตามที่รัฐบาลกำหนดหรือตามนโยบายของรัฐบาล ขณะที่ในกรณีของเงินอุดหนุนทั่วไปนั้น ถึงแม้ว่าตามหลักการเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจในการใช้เงินตามอำนาจหน้าที่ของตน แต่กลับพบว่าเงินอุดหนุนทั่วไปของไทยถูกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เงินอุดหนุนทั่วไปแบบตามภารกิจหรือแบบกำหนดจุดประสงค์ และเงินอุดหนุนทั่วไปตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งเงินอุดหนุนทั่วไปแบบกำหนดวัตถุประสงค์นั้น รัฐได้กำหนดกิจกรรมในการใช้เงินให้แก่ท้องถิ่นเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ท้องถิ่นจึงขาดความเป็นอิสระในการใช้เงิน เช่นเดียวกับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (บรรเจิด สิงคะเนติ และดารุณี พุ่มแก้ว, 2560:13) ในการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทยในรอบ 10 ปี ในปี 2552 พบว่าแหล่งรายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยนั้น คือ รายรับที่รัฐบาลจัดเก็บให้ และรายรับที่รัฐบาลแบ่งให้ และรายรับจากเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง สำหรับรายรับที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ถือได้ว่ามีสัดส่วนค่อนข้างต่ำตลอดช่วงปี 2543-2550 (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552: 119) และเมื่อมีการศึกษาเพื่อติดตามและประเมินผลการกระจายอำนาจของไทยจาก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างในรอบ 15 ปี ในปี 2557 ได้พบว่า แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้จากภาษีอากรท้องถิ่นที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในภาพรวมนั้นจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของรายได้จากภาษีอากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองนั้นอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก และในช่วง 3-4 ปีหลังสัดส่วนภาษีท้องถิ่นดังกล่าวยังมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557: 12) ซึ่งหากสรุปจากประสบการณ์ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2558) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมีการเจริญเติบโตที่เห็นได้จากรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่รายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากการเพิ่มเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญเพราะองค์กรบริหารท้องถิ่นมีอัตราการพึ่งพาเงินอุดหนุนในสัดส่วนที่สูงขึ้น และเป็นจุดอ่อนในแง่การบริหารเนื่องจากความอิสระของท้องถิ่นลดน้อยลง เพราะเงินอุดหนุนระบุเงื่อนไขการใช้จ่าย ขาดความคล่องตัวความไม่แน่นอน เพราะเงินอุดหนุนกำหนดโดยการเมืองระดับชาติ ซึ่งแปรเปลี่ยนตามพรรคการเมืองและความล่าช้าของการบริหารจัดการ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2558: 43)

ดังนั้น การพึ่งพารายได้ของตนเองที่ต่ำของรัฐบาลท้องถิ่นนี้เป็นสิ่งที่บรรดานักวิชาการต่างตระหนักว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการกระจายอำนาจทางการคลัง (จรัส สุวรรณมาลา, 2529: 50; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558: 54; อุดม ทุมโฆษิต, 2552: 460; Ladner, Keuffer, & Baldersheim, 2016: 335) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนารูปแบบวิธีการหรือแนวทางต่าง ๆ ในการที่จะยกระดับการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นหรือในประเทศไทยก็คือ การพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ศักยภาพในการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2556:112) ระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนที่สำคัญของการคลังท้องถิ่น ฐานเศรษฐกิจของเมือง (city's economic base) หรือทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความมั่งคั่งให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและธุรกิจท้องถิ่น และท้ายที่สุดจะสร้างรายได้สำหรับรัฐบาลท้องถิ่นที่จะต้องรวมเข้ามาเมื่อจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความหลากหลายของรายได้ (revenue diversification) และเสถียรภาพของ

รายได้ (revenue stability) (Overton, & Bland, 2017: 6; Park, 2017: 650; Yan, 2012: 62) ในลักษณะดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง อันได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมมาสู่ภาคการค้าและบริการ โดยภาคการค้าและบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น (ฝั่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2550: 19) และด้วยการที่อยู่ในภูมิรัฐศาสตร์ภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่แห่งโอกาสในการเปิดตัวความเป็นพื้นที่เชื่อมโยงอินโดจีน ซึ่งเป็นโอกาสและความท้าทายในการสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น เช่น การจัดการในลักษณะเชิงพาณิชย์ของท้องถิ่น การจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้า OTOP การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักอาศัย เพื่อไม่ให้เป็นเพียงเส้นทางเฉพาะการขนส่งสินค้า (สุนทรชัย ขอบยศ, 2557: 19-20) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีการวางแผน และแผนการเติบโตซึ่งก็คือการเติบโตอย่างมีการวางแผน เป็นการกำหนดสถานะของเมืองของพื้นที่ในประชาคมอาเซียน (วุฒิสสาร ต้นไชย, 2557: 40) ซึ่งหากมีการบริหารจัดการที่ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางจะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการพัฒนาการสร้างรายได้ตนเองในอนาคต

ดังนั้น เพื่อสะท้อนภาพการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางในปัจจุบัน การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ในภาพรวมของกลุ่มจังหวัดและพิจารณาถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ที่โดดเด่นที่จะสามารถนำไปสู่การศึกษาความสามารถในการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เชิงประจักษ์ถึงการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ ค่าสัดส่วน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของท้องถิ่น} = \frac{\text{รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง}}{\text{รายได้รวมของท้องถิ่น}}$$

(Self-Reliant Index: SRI)

โดยค่า SRI จะอยู่ระหว่าง 0.00 – 1.00 ค่า SRI เท่ากับ 1.00 แสดงว่าท้องถิ่นมีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้อย่างสมบูรณ์ และค่า SRI เท่ากับ 0.00 แสดงว่าท้องถิ่นมีอัตราการพึ่งพาทางด้านรายได้ไม่สมบูรณ์ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งรวบรวมโดย สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ในช่วงปี 2555-2559

ผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของตนเองของท้องถิ่น โดยจะเสนอถึงผลการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บเองและดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่ประกอบไปด้วยจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ประเภท คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครในภาพรวมและใน 5 อันดับแรกของแต่ละจังหวัด ในช่วงปี 2555-2559

กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉลี่ยในภาพรวมนั้นรายได้ที่จัดเก็บเองขององค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยเฉลี่ยในปี 2555 – 2559 อยู่ที่ 0.63, 0.80, 0.84, 0.95, 0.92 ล้านบาทต่อปีตามลำดับ และมีแนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่ ปี 2555-2558

ยกเว้นในปี 2559 ที่มีค่าเฉลี่ยลดลง โดยจังหวัดขอนแก่นจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกปี ขณะที่จังหวัดมหาสารคามจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในกลุ่มจังหวัดในทุกปี ทั้งนี้ แนวโน้มของผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉลี่ย ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม เป็นไปในลักษณะเดียวกับแนวโน้มของกลุ่มจังหวัด นั่นคือ มีแนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่ ปี 2555-2558 ยกเว้นในปี 2559 ที่มีค่าเฉลี่ยลดลง ยกเว้นในกรณีจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีความแตกต่างออกไปคือ มีลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ ในแต่ละปี และเป็นจังหวัดเดียวที่มีค่าเฉลี่ยในปี 2559 สูงขึ้น

ผลการจัดเก็บรายได้ที่มากที่สุดห้าอันดับแรกขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า อบต.ที่มีรายได้ที่จัดเก็บเองสูงสุด 5 อันดับแรกในกรณีของจังหวัดกาฬสินธุ์ในช่วงปี 2555-2557 คือ อบต.สมเด็จ ที่มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุด ขณะที่ปี 2558 และ 2559 เป็น อบต.เจ้าท่า และ อบต.โนนสะอาด ที่มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุดตามลำดับ เมื่อพิจารณาในห้าอันดับแรกพบว่า อบต.เจ้าท่า และ อบต.สมสะอาด จะอยู่ในห้าอันดับแรกในทุกปี อบต.ที่มีรายได้ที่จัดเก็บเองสูงสุด 5 อันดับแรกในกรณีของจังหวัดขอนแก่นนั้นพบว่า อบต.ท่าพระ มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุดทุกปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยมีรายได้สูงสุดอยู่ที่ 18.56 ล้านบาท ในปี 2559 และเป็นการจัดเก็บที่สูงสุดในกลุ่มจังหวัด โดยมี อบต.ดอนหัน เป็นอันดับรองลงมาในช่วงสองปีหลัง ขณะที่ในกรณีจังหวัดมหาสารคาม มี อบต.แก้ง เป็น อบต. ที่มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุด ตั้งแต่ปี 2556-2559 โดยมี อบต.เขวา ที่มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองรองลงมา ตั้งแต่ปี 2557-2559 ในกรณีของจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า อบต.เหนือเมือง มีผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุดทุกปี ยกเว้นในปี 2556 โดย อบต.เหนือเมือง อบต.รอบเมือง และ อบต.ดงลาน จะอยู่ในสามอันดับแรกทุกปี ยกเว้น ปี 2559 ที่ อบต.กุกาสิงห์ อยู่ในอันดับที่สาม และ อบต.รอบเมือง อยู่ในอันดับสี่

ดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในปี 2555 – 2559 อยู่ที่ระดับ 0.022, 0.024, 0.026, 0.026, 0.025 โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นในปี 2559 ที่มีค่าลดลง เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกปี และ

จังหวัดมหาสารคามมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในทุกปี ทั้งนี้เมื่อจะพิจารณาแนวโน้มจะพบว่าเกือบทุกจังหวัดจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัด นั่นคือ ตั้งแต่ปี 2555-2557 จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและจะลดลงในปีหรือคงที่ในปี 2558 และ 2559 ยกเว้นในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ

ต่อมาเมื่อพิจารณา อบต. ที่มีดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรายจังหวัด พบว่าจังหวัดกาฬสินธุ์ ในช่วงปี 2555 - 2557 นั้น อบต.สมเด็จ และ อบต.สมสะอาด มีระดับการพึ่งพาตนเองสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งและสองตามลำดับ แต่ในปี 2558-2559 อบต.สมสะอาด เป็น อบต. ที่ระดับการพึ่งพาตนเองสูงสุด ในกรณีของจังหวัดขอนแก่น พบว่า อบต.ท่าพระ มีระดับการพึ่งพาตนเองสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งทุกปี ขณะที่อันดับอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทุกปี โดยอัตราการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบห้าปี ของจังหวัดขอนแก่น คือ อบต.ท่าพระ ในปี 2559 ที่ 0.264 และเป็นอัตราสูงสุดในกลุ่มจังหวัดในรอบห้าปี ในส่วนของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า อบต.แก้ง มีดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่ปี 2556 – 2559 โดยอัตราการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดมหาสารคาม คือ อบต.ดงใหญ่ ในปี 2555 ที่ 0.212 ขณะที่จังหวัดร้อยเอ็ดนั้น พบว่า อบต.เหนือเมือง เป็น อบต. มีระดับการพึ่งพาตนเองสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง ตั้งแต่ปี 2555-2558 ยกเว้นในปี 2559 ที่ อบต.กุ้งกาสิงห์ มีระดับการพึ่งพาตนเองสูงสุด ส่วน อบต.เหนือเมือง อยู่ในอันดับที่สาม แต่มีระดับการพึ่งพาตนเองสูงขึ้นจากปีที่ 2558 โดยอัตราการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ อบต. กุ้งกาสิงห์ ในปี 2559 ที่ 0.235

กรณีของเทศบาลตำบล (ทต.)

ผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองของเทศบาลตำบลโดยเฉลี่ย พบว่า รายได้ที่จัดเก็บเองของเทศบาลตำบลในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยเฉลี่ย ในปี 2555 – 2559 อยู่ที่ 1.87, 2.26, 2.45, 3.47, 2.71 ล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ตั้งแต่ ปี 2555-2558 ยกเว้นในปี 2559 ที่มีค่าเฉลี่ยลดลง โดยจังหวัดมหาสารคามจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกปี โดยค่าเฉลี่ยของจังหวัดมหาสารคาม และขอนแก่นจะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัด ยกเว้นในปี 2558 ที่ค่าเฉลี่ยของจังหวัดขอนแก่นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัด ขณะที่ค่าเฉลี่ยของจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัด ยกเว้นในปี 2558 เช่นเดียวกันที่

ค่าเฉลี่ยของจังหวัดร้อยเอ็ดสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มจังหวัด ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจ ทต. ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด จัดเก็บเอง ในปี 2558 สูงถึง 209.52 ล้านบาท ซึ่งสูงที่สุดในบรรดาเทศบาลตำบลต่าง ๆ ในรอบห้าปี ขณะที่เทศบาลตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และตั้งแต่ปี 2557-2559

จากผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองในแต่ละจังหวัด ในกรณีของจังหวัดกาฬสินธุ์ จะเห็นได้ว่า ทต.กมลาไสย เป็นเทศบาลตำบลที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองที่ค่อนข้างโดดเด่นโดยเป็นเทศบาลตำบลที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บสูงสุดในปี 2555 และ 2557 และมีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองเป็นอันดับสองในปี 2555 2558 และ 2559 ขณะที่ ทต. ในห้าอันดับแรกที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุด ได้แก่ ทต.กมลาไสย ทต.สมเด็จ และ ทต.ท่าคันโท โดย ทต.ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในรอบห้าปี คือ ทต.โนนบุรี ที่ 26.26 ล้านบาท ในปี 2558 และเป็นที่น่าสนใจว่า ทต.ท่าคันโท มีแนวโน้มของผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2555-2559

ในกรณีของจังหวัดขอนแก่น พบว่า ทต. ที่มีความโดดเด่นในการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเอง คือ ทต.กุดน้ำใส ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงกว่า ทต. อื่น ๆ ในช่วงปี 2556-2558 ขณะที่มีการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองเป็นอันดับสองในปี 2555 และ 2559 ขณะที่ ทต.เมืองเก่า สามารถจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในปี 2559 และจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองได้เป็นอันดับสองในปี 2556-2558 และเป็น ทต.ที่มีแนวโน้มของการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดย ทต.ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในรอบห้าปี คือ ทต.เมืองเก่า ที่ 29.29 ในปี 2559 ขณะที่ ทต.ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองที่อยู่ห้าอันดับแรกในทุกปี คือ ทต.กุดน้ำใส ทต.เมืองเก่า และ ทต.บ้านเป็ด

ในกรณีของ ทต. ในจังหวัดมหาสารคามนั้น พบว่า ทต. ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในห้าอันดับแรกในทุกปี คือ ทต.ท่าขอนยาง ทต.เชียงยืน ทต.บรบือ ทต.พยัคฆภูมิพิสัย และ ทต.โกสุมพิสัย โดย ทต.ท่าขอนยาง เป็น ทต.ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในช่วงปี 2556-2559 ขณะที่ ทต.เชียงยืน เป็น ทต. ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองอยู่ในอันดับสองในช่วงเวลา

ดังกล่าว โดย ทต.ท่าขออนยาง มีแนวโน้มของการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2555-2559 และเป็น ทต.ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในรอบห้าปี ที่ 13.17 ล้านบาท ในปี 2559

ในกรณีของจังหวัดร้อยเอ็ด จะพบว่า ทต.ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเอง คือ ทต.เสลภูมิ ซึ่งมีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงกว่า ทต.อื่น ๆ เกือบทุกปี ยกเว้นในปี 2558 และเป็น ทต.ที่มีแนวโน้มของการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองที่สูงขึ้นทุกปี โดย ทต.ที่อยู่ในห้าอันดับแรกในทุกปี คือ ทต.เสลภูมิ ทต.โพพทอง และ ทต.สุวรรณภูมิ โดย ทต. ที่มีผลการจัดเก็บรายได้จากการจัดเก็บเองสูงสุดในรอบห้าปี คือ ทต.ปทุมรัตน์ ที่ 209.52 ล้านบาทในปี 2558

เมื่อพิจารณาถึงดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของ ทต. จะพบว่า ระดับการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของ ทต. ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ตั้งแต่ปี 2555- 2559 อยู่ที่ 0.050, 0.051, 0.055, 0.070 และ 0.057 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นเกือบทุกปีตั้งแต่ปี 2555-2558 ยกเว้นปี 2559 ที่มีค่าเฉลี่ยลดลง โดยจังหวัดมหาสารคามมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในทุกปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ยกเว้นปี 2558 ที่ค่าเฉลี่ยของจังหวัดร้อยเอ็ดสูงที่สุด ขณะที่จังหวัดกาฬสินธุ์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในทุกปี

และเมื่อพิจารณาถึงดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของ ทต. ในห้าอันดับแรกของแต่ละจังหวัด พบว่า ในกรณีของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี 2555 และ 2557 ทต.กมลาไสย เป็น ทต. ที่มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้สูงสุดและอยู่ในอันดับที่สองในปี 2556 อันดับสี่ในปี 2558 และอันดับห้าในปี 2559 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทต.กมลาไสย มีดัชนีการพึ่งพาตนเองอยู่ใน 5 อันดับแรกทุกปี โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ กรณีของ ทต.โนนบุรี ในปี 2558 ที่ 0.283 ในส่วน of จังหวัดขอนแก่น พบว่า ทต.กุดน้ำใส เป็น ทต.ที่มีดัชนีการพึ่งพารายได้ของตนเองสูงสุดในทุกปี และมีดัชนีการพึ่งพาตนเองอยู่ในห้าอันดับแรกทุกปี เช่นเดียวกับ ทต.เมืองเก่า เขื่อนอุบลรัตน์ โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดขอนแก่น คือ กรณีของ ทต. กุดน้ำใส ในปี 2557 ที่ 0.323 ในกรณีของจังหวัดมหาสารคาม ทต.บรบือ ท่าขออนยาง และเชียงยืน จะสลับกันอยู่ในสามอันดับแรก โดย

ปี 2555-2556 นั้น ทต.บรบือ มีดัชนีการพึ่งพาตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ ทต.ท่าขอนยาง และ ทต.เชียงยืน ขณะที่ในปี 2557 ทต.เชียงยืน มีดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุด รองลงมา คือ ทต.ท่าขอนยาง และ ทต.บรบือ ส่วนในปี 2558 และ 2559 ทต.ท่าขอนยางมีดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดรองลงมา คือ ทต.เชียงยืน และ ทต.บรบือ ตามลำดับ ขณะที่ตั้งแต่ปี 2556-2559 ทต.วาปีปทุม และ ทต.พยัคฆภูมิพิสัย เข้ามาอยู่ในห้าอันดับแรกทุกปี โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดมหาสารคาม คือ กรณีของ ทต.ท่าขอนยาง ในปี 2559 ที่ 0.192 ในกรณีของจังหวัดร้อยเอ็ด ทต.ที่มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ อยู่ในห้าอันดับแรกในทุกปี คือ ทต.เสลภูมิ และ ทต.จตุรพักตรพิมาน ซึ่ง อยู่ในอันดับหนึ่งและสองในปี 2559 โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดในรอบ 5 ปี ของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ กรณีของ ทต.ปทุมรัตน์ ในปี 2558 ที่ 0.796

กรณีของเทศบาลเมือง (ทม.)

เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บเองเทศบาลเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ประกอบไปด้วย ทม.กาฬสินธุ์ ทม.บัวขาว จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย ทม.บ้านหม้อ ทม.ศิลา ทม.เมืองพล ทม.ชุมแพ ทม.บ้านไผ่ ทม.กระนวน จังหวัดมหาสารคาม ประกอบไปด้วย ทม.มหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ทม.ร้อยเอ็ด พบว่า ในจังหวัดกาฬสินธุ์นั้น ทม.กาฬสินธุ์ เป็นเทศบาลเมืองที่ผลการจัดเก็บรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเองมากที่สุดในทุกปี และตั้งแต่ปี 2556-2559 นั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ในจังหวัดขอนแก่น ทม.ศิลา เป็นเทศบาลเมืองที่ผลการจัดเก็บรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเองมากที่สุดในปี 2556, 2558 และ 2559 และทม.เมืองพล เป็นเทศบาลเมืองที่ผลการจัดเก็บรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเองมากที่สุดในปี 2555 และ 2557 ขณะที่จังหวัดมหาสารคามมีเทศบาลเมืองเพียงแห่งเดียวคือ ทม.มหาสารคาม โดยมีแนวโน้มสูงขึ้นเกือบทุกปี ยกเว้นในปี 2557 ที่ลดลงจากปี 2556 ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดมีเทศบาลเมืองเพียงแห่งเดียวเช่นกันคือ ทม.ร้อยเอ็ด และจะเห็นได้ว่าผลการจัดเก็บรายได้ที่มาจากแหล่งรายได้ของตนเองเพิ่มขึ้นทุกปี โดยผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองสูงสุดในรอบห้าปี คือ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งอยู่ที่ 70.57 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาถึงดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ของเทศบาลเมืองในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในส่วนของจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ทม.กาฬสินธุ์ มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้สูงสุดทุกปี ยกเว้นในปี 2556 ในส่วนของจังหวัดขอนแก่น พบว่า ทม.กระนวน มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้สูงสุดทุกปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบทุกปี ยกเว้นใน 2558 ที่ลดลงจากปี 2557 ขณะที่จังหวัดมหาสารคาม ทม.มหาสารคาม มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ในทุกปี โดยในปี 2557 มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้สูงสุดที่ 0.148 ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับ ทม.ร้อยเอ็ด มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ในทุกปี โดยในปี 2557 มีดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้สูงสุดที่ 0.152 ทั้งนี้จะพบว่า ในปี 2558 ดัชนีการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้จะลดลงจากปี 2557 ทุกแห่ง

กรณีของเทศบาลนคร (ทน.)

ในกรณีของเทศบาลนครในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นั้นมีแห่งเดียว คือ เทศบาลนครขอนแก่น จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผลการจัดเก็บรายได้ของตนเองของเทศบาลนครขอนแก่นนั้นสูงขึ้นทุกปี และสูงสุดในปี 2559 อยู่ที่ 256.94 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นของอัตราการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้พบว่า มีลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ ตลอดทศวรรษ โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองสูงสุดอยู่ที่ 0.173 ในปี 2558

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าดัชนีการพึ่งพาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีลักษณะที่สอดคล้องกับผลการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บเองของท้องถิ่น นั่นคือ หากมีรายได้ที่จัดเก็บเองสูงก็มักจะมีดัชนีการพึ่งพาตนเองด้านรายได้ที่สูง ดังเช่นในกรณีของเทศบาลนครขอนแก่น ในช่วงปี 2555-2558 ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงว่าท้องถิ่นจะมีอิสระในการตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็พบอีกลักษณะหนึ่งคือ แม้จะมีรายได้ที่จัดเก็บที่เองที่สูงขึ้นแต่ดัชนีการพึ่งพาตนเองอาจจะไม่ได้สูงขึ้นหรือแม้กระทั่งอาจจะพบว่าอัตรานั้นลดลง เช่นในกรณีเทศบาลนครขอนแก่นในปี 2559 ซึ่งก็อันเนื่องมาจากการที่องค์ประกอบของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังมีรายได้จากส่วนอื่น

ด้วย นั่นคือ รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ รวมทั้งเงินอุดหนุน แต่นั่นก็เป็นสัญญาณที่ดีว่า หากรายได้จากส่วนอื่น ๆ ลดลง แต่ท้องถิ่นยังมีรายได้ที่จัดเก็บเองสูงขึ้นซึ่งอาจช่วยลดผลกระทบจากข้อจำกัดงบประมาณที่มาจากภายนอกได้บางส่วน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละจังหวัดในกรณีของเทศบาลตำบล จะพบว่าค่าเฉลี่ยของรายได้และดัชนีการพึ่งพาตนเองด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดขอนแก่น น้อยกว่าจังหวัดมหาสารคาม แต่เมื่อพิจารณาในห้าอันดับแรกจะเห็นว่า ทต. ในจังหวัดขอนแก่นมีค่าสูงกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าอาจมีความแตกต่างกันอย่างมากในความสามารถในการหารายได้ของ ทต. ในจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า เทศบาลนครมีดัชนีการพึ่งพาตนเองด้านรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่าเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เช่น ความเป็นเมือง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากร ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาหรือยกระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก เช่น อบต. ซึ่งอาจจะต้องได้รับการช่วยเหลือในขั้นต้นจากภายนอก เช่น รัฐบาลส่วนกลางในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหรือโครงสร้างพื้นฐานที่จะเอื้อต่อการพัฒนา และอาจจะรวมถึงความช่วยเหลือทางด้านความรู้หรือเทคนิคในการพัฒนาการบริหารจัดการด้านรายได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาที่ศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของการพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการจัดเก็บรายได้ที่ส่งผลต่ออัตราการพึ่งพาตนเองด้านรายได้ แนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบภายนอกของการเติบโตของพื้นที่หนึ่งที่มีผลต่อพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2550). *ผังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2600*. กรุงเทพฯ: กรมโยธาธิการและผังเมือง.
- คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการกระจายอำนาจของไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2529). *ความสามารถในการพึ่งตัวเองทางการคลังของเทศบาล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงมณี เลาวกุล. (2555). *การปฏิรูปการกระจายอำนาจ การคลังท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เปนไท.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2558). *การสังเคราะห์ความรู้การกระจายอำนาจและการคลังท้องถิ่น: การขยายฐานรายได้และมาตรการลดความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และดารุณี พุ่มแก้ว. (2560). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในมิติปัญหาทางการคลัง*. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*. 15(2): 3-25.
- พรชัย ชีระเวช. (2558). *การบริหารการคลังท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). *15 ปี การกระจายอำนาจของไทย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: "รับ" และ "รุก" อย่่างไรกับประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สกนธ์ วรรณวิวัฒนา. 2556. *การกระจายอำนาจทางการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: แนวคิดและการปฏิบัติ กรณีศึกษาประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552). *รายงานผลการศึกษาความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- สมชัย จิตสุชน. (2559). *ศาสตร์พระราชากับการแก้ปัญหาความยากจนและความ*

เหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับ เศรษฐศาสตร์. (Online) สืบค้นจาก https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2016/11/aBRIDGEd_2016_23.pdf, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554).

พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา. (Online) สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/Md/book/Dev_King.pdf, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560.

สุนทรชัย ขอบยศ. (2557). ความท้าทายของท้องถิ่นอีสานในเส้นทาง EWEC ภายใต้บริบทแห่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. *รัฐสภาสาร*. 62(1): 9-24.

อัชกรณัฏ วงศ์ปรีดี และสุนทรชัย ขอบยศ. (2560). **การบริหารการคลังท้องถิ่น:**

บทเรียนจากนวัตกรรมท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: พิมพ์รัตนไตร.

อุดม ทุมโฆสิต. (2552). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แชนท โพร พรินติ้ง.

Bahl, R. (2008). *The Pillars of Fiscal Decentralization*. Caracas: CAF.

Chapman, J. I. (1999). *Local Government, Fiscal Autonomy and Fiscal Stress: The Case of California*. Cambridge: Lincoln Institute of Land Policy.

Gomes, S. (2012). Fiscal Powers to Subnational Governments: Reassessing the Concept of Fiscal Autonomy. *Regional and Federal Studies*. 22(4): 387–406.

Ite, U. E. (2016). Perspectives on Self-reliance and Sustainable Development in Nigeria. 2nd National *Conference of Academic Staff Union of Polytechnics (ASUP)*, Ken Saro Wiwa Polytechnic, Bori Chapter, Rivers State, Nigeria 6 th September 2016.

Jemna, D. V., Onofrei, M., & Elena, C. I. G. U. (2013). Demographic and Socio-Economic Determinants of Local Financial Autonomy in

- Romania. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 9(39): 46-65.
- Katorobo, J. (2005). Decentralization and Local Autonomy for Participatory Democracy. *Global Forum on Reinventing Government towards Participatory and Transparent Governance*. Seoul, Republic of Korea: the United Nations. pp. 3-41.
- Kelly, R. (1999). Intergovernmental Revenue Allocation Theory and Practice: An Application to Nepal. *Asian Journal of Public Administration*, 21(1): 86-113.
- Kim, I., & Isma'il, M. (2013). Self-Reliance: Key to Sustainable Rural Development in Nigeria. *Journal of Science and Technology*, 3(6): 585-591
- Ladner, A., Keuffer, N., & Baldersheim, H. (2016). Measuring Local Autonomy in 39 Countries (1990–2014). *Regional & Federal Studies*, 26(3): 321-357.
- Mathang, R. F. (2016). *Assessment of municipal sources of revenue: a study of city of Johannesburg metropolitan municipality*. (Doctoral dissertation).
- Mosteanu, T., & Lacatus, C. M. (2008). The Municipal Bonds—the Cause and the Effect of the Local Financial Decentralisation Growth. Romanian Case. *Theoretical and Applied Economics*, 9(9): 51.
- Overton, M., & Bland, R. (2017). *Exploring the Linkage between Economic Base, Revenue Growth, and Revenue Stability in Large Municipal Governments*. Texas: Lincoln Institute of Land Policy.

- Park, S. (2017). Local revenue structure under economic hardship: reliance on alternative revenue sources in California counties. *Local Government Studies*, 43(4): 645-667.
- Psycharis, Y., Zoi, M., & Iliopoulou, S. (2016). Decentralization and local government fiscal autonomy: evidence from the Greek municipalities. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 34(2): 262-280.
- Ukpong, E. A. (1990). A Quest for Self-Glory or Self-Reliance: Upgrading the Benefits of Community Development Programmes. *Journal of Social Development in Africa*, 5(2): 73-85.
- Yan, W. (2012). The impact of revenue diversification and economic base on state revenue stability. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 24(1): 58-81.

Translated Thai References

- Chopyot, S. (2014). Challenge to Isan local with East-West Economic Corridor under ASEAN Economic Community (AEC). *Rattasapasarn*. 62(1): 9-24.
- Faculty of Political Science, Chulalongkorn University. (2014). *Final Report: Research Project for Monitoring and Evaluating the Decentralization of Thailand*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Prime Minister Office.
- Jitsuchon, S. (2014). *The King's Philosophy and Sustainably Solving Poverty and Inequality King Rama IX and Economics*. Retrieved from https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2016/11/aBRIDGEd_2016_23.pdf, March 1, 2017.

- Krueathep, W. (2015). *Fifteen Years of Thai Decentralization: Research Summary and Policy Recommendation*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Laovakul, D. (2012). *Reforming the fiscal decentralization to the local administration*. Bangkok: Pen Thai Publishing.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2014). *The Development King for the Benefit of the People's Lives*. Retrieved from http://www.nesdb.go.th/Md/book/Dev_King.pdf, March 1, 2017.
- Pattamasiriwat, D. (2558). *Synthesis of knowledge about Decentralization and Local Finance: Income Base Expansion and Measures to Reduce Inequality*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Singkaneti, B., & Pumkaew, D. (2017). Problems of Local Public Finance in Thailand. *The Thai Journal of Public Administration*. 15(2): 3-25.
- Suwanmala, J. (1986). *The Ability of Fiscal Self-reliant of Municipality*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Tanchai, W. (2014). *Local Administrative Organization: How to "defensive strategy" and "offensive strategy" with ASEAN Community*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Thammasat University Research and Consultancy Institute. (2009). *Report on the Progress of Decentralization in Thailand and the Recommendation*. Bangkok: Department of Local Administration.
- The Department of Public Works and Town & Country Planning. (2007). *Northeastern Regional Plan 2057*. Bangkok: Department of Public Works and Town & Country Planning.

- Theerawetch, P. (2015). *Local Finance Administration: Unit 1-7*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Thumakosit, U. (2009). *Modern local administration: Lessons Learned From Developed Countries*. (2nd). Bangkok: Sat Four Printing.
- Waranyuwattana, S. (2013). *Fiscal Decentralization to Local Administrative Organizations: Concepts and Practices Case Study in Thailand*. Bangkok: Thammasatpress.
- Wongpreedee, A, & Chopyot, S. (2017). *Local Finance Administration: Lessons Learned From Thai Local Innovations*. (2nd). Nonthaburi: Rattana-trai Printing.